

Kimin evinde bulunsa o kişiyi hapse attıran gazetenin öyküsü

14.01.2018

Nurzen Amuran: Tarafsız Basının en çok hedef alındığı dönemlerden birini yaşıyoruz. Tarafsızlığı, “muhalif olma” anlamında değerlendiren bir süreçte Anadolu’da 100 yaşına basan bir gazeteyi anmak hepimiz için daha anlamlı. Çünkü maddi ve manevi zorlukların egemen olduğu, yüzlerce gazetecinin işsiz kaldığı, onlarca gazetecinin suçlandığı bir dönemde mütevazı olanaklarıyla gücünü aşan bir sorumlulukla Yeni Adana Gazetesi 100 yaşına bastı. Siz de aylarca bu tarihi gazetenin yaşına uygun kutlama hazırlıklarını bir gurup arkadaşınızla yaptınız. Bize işgal yıllarında ve Kurtuluş savaşı sırasında kalemiyle savaş veren basın kahramanlarını anma fırsatını verdiniz. Bu çalışmanız sırasında basın tarihine ışık tutacak hangi bilgilere ulaştınız?

Mehmet Ziya Yergök: Yeni Adana Gazetesi, kesintisiz yayın hayatını sürdürerek 100 yaşına ulaşan Türkiye’nin ilk ve tek gazetesidir. İkinci sırada ise, Yeni Adana Gazetesi’nden 6 yıl sonra, 1924’ten bu yana yayınlanmakta olan Cumhuriyet gazetesi geliyor. Bir önemli nokta da şudur; dünya geneline baktığımızda da aralıksız yayın hayatını sürdürerek 100 yılı aşan gazete sayısının çok fazla olmadığını görüyoruz. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin çok uzun yıllar başkanlığını yapan Nail Güreli 1996 yılında Yeni Adana’ya gönderdiği 78. yıl mesajında “**Bir gazetenin 77 yıldır yayınlanıyor olması, yalnız Türk basınında değil dünya basınında da önemli bir olaydır**” diyordu. 22 yıl önceki bu mesaj da Gazetenin 100. yıla ulaşmış olmasının önemini çok açık biçimde ortaya koyuyor. Yeni Adana’nın bir milli mücadele gazetesi olması yanında önemli bir özelliği de hiç el değiştirmeden 1918 yılından günümüze, kurucusu Ahmet Remzi Yüregir’in ailesi tarafından yayınlanıyor olmasıdır. Yeni Adana’nın, Adana ve Türkiye için bir kültür mirası olduğu gerçeğinden yola çıkan ve çoğu da gazeteci olmayan, eski milletvekili, oda başkanı, baro başkanı ve STÖ yöneticisi 10 “**Yeni Adana dostu**” bir araya gelerek 100. yılı kutlamak, gazetenin ülke genelinde duyulmasını sağlamak ve yıl içinde yapılacak etkinlikleri saptamak için bir “**Düzenleme Kurulu**” oluşturarak çalışmalarımızı sürdürdük. Bu çalışmalarımız sırasında Türkiye Gazeteciler Federasyonu, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Çukurova Gazeteciler Cemiyeti ile Adanalılardan, yerel yönetimler başta olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlardan büyük destek gördük. İstanbul’dan, Ankara’dan, İzmir’den, Muğla’dan, Mersin’den ve Şanlı Urfa’dan çok değerli konuklar, basınımızın anıt isimleri Sayın Oktay Ekşi ve Sayın Orhan Karaveli Adana’ya gelerek 100.yıl kutlamamıza katıldılar. Ayrıca 10. Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer ile CHP Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu da gazetenin imtiyaz sahibi Çetin Remzi Yüregir’i bizzat telefonla arayarak Yeni Adana Gazetesi’nin 100. yılını kutladılar.

Yeni Adana Gazetesi 100 yaşında

Yazının ayağa kalktığı
Gazete olduğu Adana'da
Bu sese dayanamamıştır saldırgan
Susturmuştur çabucak
Yazının Toroslara kaçtığı

Yazının bilinç olduğu
Ahmet Remzi Yüregir başta
Yedek subay Avni Doğan
Sonra Ferit Celal
Yazının kocaman bir soluk olduğu

Yazının çeteci olduğu
El verdiği göz verdiği
Ayak verdiği çarpışanlara
Yüreklere eklediği birbirine gece gündüz
Yazının özgürlük olduğu

**FAZIL
HÜSNÜ
DAĞLARCA**

Amuran: Fransız işgalinden beş gün sonra gazete çıkarılmaya başlıyor. Çıkış ortamı belli. Böyle bir ortamda çıkarılan gazete de kimler görev alıyor, neleri göze alarak bu gazeteyi çıkarıyorlar? Çünkü bir tarafta "Ermenilerin gazeteleri" öte yanda Saray'ın sesi olan bir basın ve Fransızların çıkardığı yayınlar var, değil mi?

Yergök: Sizin de dediğiniz gibi, Yeni Adana Gazetesi, Fransızların Adana'yı işgalinden hemen sonra işgale karşı direnmek, milli mücadeleyi desteklemek ve halka umut vermek için 26 yaşındaki öğretmen Ahmet Remzi Yüregir ile yaşıtı ve yedek subay arkadaşı kaymakam Mehmet Avni Doğan tarafından 25 Aralık 1918'de "**Adana**" adıyla yayınlanıyor ve ancak üç sayı çıkabiliyor, işgal kuvvetlerinin gazeteyi yasaklaması üzerine, Ahmet Remzi bey vilayete yeni bir başvuru yaparak

“**Yeni Adana**” adıyla yeni bir imtiyaz alıyor, 5 sayı da “**Yeni Adana**” adıyla çıkıyor. Gazetenin yayınlarından rahatsız olan işgal güçleri gazetenin basıldığı matbaaya el koyarak yeniden yasaklıyorlar. Mehmet Avni Doğan önce tutuklanıyor, ardından Boğazlayan’a sürgün ediliyor, Ahmet Remzi Yüregir hakkında ise idam kararı çıkartılıyor. Ancak Ahmet Remzi Bey, bir kadın çarşafına bürünerek işgal bölgesi dışına çıkmayı başarıyor ve gazeteyi yeniden yayınlama çareleri arıyor. Nitekim gazete önce Karaisalı ilçesi Kelebek İstasyonunda, ardından Pozantı ilçesi Belemelik istasyonunda, bir vagon içerisinde çok güç ve ilkel koşullarda, soba isinden elde edilen mürekkeple yayını sürdürüyor. Kurucularının ölümü göze alarak çıkardıkları bu gazete işgal aleyhine, Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa lehine yayınlar yaparak halka umut olurken, işgalci Fransızların finanse ettiği ve desteklediği işbirlikçilerin çıkardığı üç gazete ile azınlıkların çıkardığı ve Ermenice yayın yapan yedi gazete ise bir taraftan Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa aleyhine yayınlar yapıyor, bir taraftan da “**Fransız işgalinin aslında bizim iyiliğimiz için olduğu**” propagandasını yapıyorlar.

CUMHURİYETİN İLANINDAN SONRA DA YENİ ADANA DEVRİMLERİN VE DÖNÜŞÜMLERİN SESİ OLMAYA DEVAM EDİYOR.

Amuran: İşgal döneminde ve Kurtuluş savaşının sürdüğü yıllarda Adanalılar. Gelişmeleri, zaferleri, Ankara Hükümeti'nin çalışmalarını, Mustafa Kemal'le ilgili haberleri kısa zamanda bu gazeteden öğreniyorlar. Haberler o dönemin teknik imkânsızlıklarıyla nasıl ulaşıyor okuyucuya?

Yergök: İşgali destekleyen işbirlikçi gazeteler Fransızlara ait pır pır uçakları ile ve Fransız zırhlı araçlarıyla dağıtılıyor. Adanalılar bu gazetelere itibar etmezken önce iki sayfa sonra 4 sayfa olarak basılan Yeni Adana Gazetesi, işgal altındaki Adana'ya gizlice sokuluyor ve adeta kutsal bir emanet gibi elden ele, evden eve ulaştırılıyor, posta yoluyla da cephelere gönderiliyor. Ancak, kimin elinde yakalanırsa, kimin evinde bulunursa o kişiler derhal tutuklanıyor ve hapse atılıyor. Gazete, aynı zamanda batı cephesindeki ve diğer cephelerdeki askeri başarıları, Büyük Millet Meclisi ve Ankara Hükümeti'nin çalışmalarını da halka duyuruyor. Öyle ki, işgal altındaki Adana, İnönü zaferi başta olmak üzere pek çok askeri başarıyı Yeni Adana Gazetesi yayınlarından öğreniyor. O zamanın en önemli haberleşme aracı telgraf oluyor. Zaten Yeni Adana'nın kurucusu Ahmet Remzi Bey de 1 ve 4 Kasım 1919'da Mustafa Kemal Paşa ile telgraflaşarak, Mustafa Kemal Paşa'nın cevabi telgrafındaki talimata uygun olarak Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurup başkanlığını yapıyor. Kurtuluş'tan ve Cumhuriyetin ilanından sonra da Yeni Adana devrimlerin ve dönüşümlerin sesi olmaya devam ediyor. 1 Kasım 1929'da ilan edilen ve yakın çevresinin dahi 5-6 yıllık bir geçiş dönemi koyalım önerisinde bulunmasına rağmen Atatürk'ün devrimci bir tavırla bunları reddedip 3 ayda olacak dediği “**Harf devrimi**” hedefine yeni Adana Gazetesi 2 ay 20 günde ulaşıyor ve 10 Ocak 1930'dan itibaren yeni Türk harfleri ile yayınlanmaya başlıyor. 100 yıldır da kuruluş ruhundan kopmadan, kuruluş ilkelerinden milim sapmadan, demokratik ve laik hukuk devletini savunarak Cumhuriyetçi ve Atatürkçü bir çizgide yayını sürdürüyor.

MUSTAFA KEMAL'LE YAZIŞMALAR:

1919 yılının son aylarında Avni Doğan Bey Boğazlıyan Kaymakamıdır. Ahmet Remzi Bey arkadaşının yanına gelmiştir. Bütün ümitlerini Sivas'ta başlamış olan harekete bağlamışlardır. Ahmet Remzi Bey oradan Mustafa Kemal Paşa'ya şu telgrafı gönderir:

"Sivas'ta Müdafai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi Riyasetine,

Merkezi Kayseri veya Niğde'de olmak ve teşkilatı milliyeyi Adana'ya da teşmile çalışmak üzere Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti teşkiline müsaade ve müzaheret buyrulması müsterhamdır.

**İmza
Ahmet Remzi"**

Ardından da mektupla başvurur. Büyük Önder'in Ahmet Remzi Bey'e gönderdiği yanıtlar bu mektupların bir ölçüde enformasyon niteliği taşıdığını göstermektedir.

Sivas'tan 2 Aralık 1919 tarihli şu cevap gelir:

"Beyefendi,

Gönderdiğiniz gazeteyi okudum. Teşekkür ederim. Namus ve vicdanlarını satmakta tereddüt etmeyen bu gibi vatansız alçakların iftiraları dinlenmeyerek dar bir çerçevede kalır. Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti teşkilatının Ali Fuat Paşa Hazretleri ve Fırka Kumandanı Mümtaz Beyefendi ile kararlaştırdığınız tarzda kurulması uygun görülmektedir.

Adana'ya hicret eden Ermenilerin hareketına ancak Adana Teşkilat-ı Milliyesi'nin kurulmasından sonra karşı koymak mümkün olacaktır. Ancak şimdiden bu konuda gerekli girişimlerde bulunulduğunu arz ederim.

**İmza
Mustafa Kemal"**

Bu gelişmelerden sonra Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Ahmet Remzi Bey'in başkanlığında Kayseri'de kurularak, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın örgütsel güçleri arasında yerini alır. Ahmet Remzi Bey, Çukurova'ya dönerek mücadeleye kaldığı yerden devam etmek azmindedir. Nitekim yeniden yurduna yaklaştığında bu kez hem gazetecidir hem de Müdafai Hukuk Cemiyeti'nin kurucusudur ve başlangıçta tek üyesidir.

Mustafa Kemal Paşa ile haberleşmeye geçerek, Karaisalı ve daha sonra Pozanti'da faaliyete geçecek olan Kuvayi Milliye hareketinin siyasal, lojistik ve moral altyapısını oluşturacak hamlelere girer. YENİ ADANA'da bu projenin içerisinde yerini bulur.

Amuran: Dediğiniz gibi Yeni Adana Anadolu'da Kuvayı milliye ruhunu yaymaya çalışan Anadolu Basını'nın örneklerinden biridir. Cumhuriyet döneminde gazete sayfalarında önemli imzalar yer almış. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın da şiirleri yayınlanıyor 1927'lerde. Ayrıca gazetede çalışan daha kimler var?

Yergök: Gazetenin şu andaki imtiyaz sahibi ve başyazarı Sayın Çetin Remzi Yüregir'in dayısı olan büyük şairimiz Fazıl Hüsnü Dağlarca, ilk okulu Adana ve Kozan'da okumuş olup ilk hikayesi 1927'de Yeni Adana Gazetesi'nde, ilk şiiri ise 1928 yılında "Gurbette Feryat" adıyla yine Yeni Adana Gazetesi'nde yayınlanıyor. Yeni Adana'nın Milli Mücadele'deki rolünü anlattığı şiiri de çok anlamlıdır. Ünlü gazeteciler Çetin Altan ve Oktay Ekşi ise 1950-60 arasında gazetenin yazarlığını yapmıştır. Çok değerli gazeteci-yazar ve edebiyatçı Oktay Akbal ise bir sohbetimizde Yassıada duruşmalarını Yeni Adana temsilcisi olarak izlediğini anlatmıştı. 24 Aralık 2017'de Adana'da yapılan Yeni Adana'nın 100. Kuruluş Yıldönümü

Balosu'na onur konuğumuz olarak katılan Basın Konseyi önceki başkanı Sayın Oktay Ekşi, balo gecesinde yaptığı konuşmasında "Yeni Adana, Adana'nın onurudur, Yeni Adana, gazeteciliğin onurudur, Yeni Adana Türkiye'nin onurudur. Yeni Adana'nın bir tarihte muhabiri olmak onurunu taşıdım, bunun için ve 100. yılını da sizlerle kutladığım için çok mutluyum" dedi. Sayın Orhan Karaveli ise konuşmasında Yeni Adana'yı, yer altı maden ocaklarındaki "**temiz hava bacasına**" benzetti.

Amuran: Bu arada Yeni Adana Gazetesi hepimizi bugün de gururlandıran bir başarıya imza atıyor. 1965 yılında New York'ta Dünya Basın Başarı Ödülü veriliyor. Ödül töreninde jüride bulunan ünlü bir Arjantinli gazeteci ilginç bir konuşma yapıyor. Bugün de geçerli olan önemli bir tespitte bulunuyor, değil mi?

Yergök: Evet. 1965 yılında Amerikan Gazete Sahipleri Birliği (**ANPA**) tarafından, Yeni Adana Gazetesi, toplumun eğitiminde hizmet eden bir vasıta olarak ve "**basın hizmetine ve daha iyi bir hayat sağlamak mücadelesine ilham kaynağı**" olması yolundaki gayretleri için **Dünya Basın Başarı Ödülü'ne** layık görülmüştür. Ödül 21 Nisan 1965 günü New York'da Waldorf Astoria Otelinde düzenlenen törenle gazeteyi temsilen imtiyaz sahibi Çetin Remzi Yüregir'e, Arjantinli gazeteci ve La Prensa gazetesini editörü **Dr. Alberto Gainza Paz** tarafından verilmiştir. Arjantin'li büyük gazetecinin ödülü verirken söyledikleri çok önemlidir: "**Bu ödül bir kere daha, bir gazetenin büyüklüğünün, sayfalarının sayısına ve tirajın miktarına bağlı olmadığını göstermiştir. Bir gazetenin büyük olması için bir sürü baskı makineleri koleksiyonuna değil, fakat bir ruha sahip olması gerekir.**" Yeni Adana Gazetesi 1996'da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin **Basın Özgürlüğü Ödülü'nü**, 2015 yılında ise Çukurova Gazeteciler Cemiyeti'nin **Özel Ödülü'nü** aldı.

DEMOKRATİK TOPLUMUN EN BÜYÜK ÖZELLİĞİ BASINININ ÖZGÜR OLMASIDIR

Amuran: İşte o ruha sahip olan gazetelerimizin sayısı bugün ne yazık ki yaşadığımız ortam nedeniyle azaldı. Ülkemizde basın her zaman demokrasinin itici gücü olmuştur ama bugün basına yönelik baskılar yüzünden yazarlarımızın bir kısmı kendi köşelerinde otosansür uygular duruma geldiler. Basını özgür olmayan toplumları neler bekler?

Yergök: Demokratik bir toplumun en önemli özelliği, basınının özgür olmasıdır, gazetecilerin, yazarların herhangi bir otosansüre gerek duymadan "**fikri hür, irfanı hür ve vicdanı hür**" kişiler olarak özgürce yazabilmeleridir. Basın özgür değilse orada halkın haber alma ve gerçekleri öğrenme hakkı ortadan kaldırılmış demektir, böyle bir toplum demokratik toplum olamaz. Birçok gazetecinin kesin ve inandırıcı hiçbir kanıt olmadan, sadece soyut suçlamalarla tutuklu yargılanıyor olması demokrasiden ve hukuk devletinden ne kadar uzaklaştığımızın en açık göstergesidir. Basına dönük bu tür hukuk dışı baskı ve uygulamalar, düşünce ve ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri düzenleme hakkına dönük kısıtlama ve yasaklamalar uygar bir dünyada kabul edilemez, bunlar hem anayasal birer haktır hem de en temel insan haklarındandır.

Amuran: Toplumda en çok tartışılan bir başka konu hukuk güvenliği. 7 Aralık 2015 tarihinde yayınlanan YENİ ADANA Gazetesinde şu yorumu yapıyorsunuz: "Bugün ülkemizin en büyük sorunu adalet ve hukuk sorunudur. Siyasallaşmış bir yargı iktidarın sopası haline gelir Böyle bir ülkede hiçbir vatandaşın hukuk güvenliği kalmaz". Siz bir ara TBB Başkan Yardımcılığını iki dönem de Adana Baro Başkanlığını üstlenmişsiniz. Bir Hukukçu gözüyle hukuk güvenliğini kimler sağlamak zorundadır, hukuk kimlerin sorumluluğundadır?

Yergök: Vatandaşın hukuk güvenliğini hukuk devleti sağlayacak, devletin Anayasal kurumları sağlayacak. Ancak bunun için devletin ve kurumlarının öncelikle kendisi hukuka saygılı olacak. Türkiye, her şeyden önce Anayasa'da yazıldığı gibi "**İnsan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olmak durumundadır. Demokrasinin olmazsa olmaz koşulu hukuk devleti, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşulu ise bağımsız yargı ve güvenceli yargıdır.**" Bu ölçülerle baktığımızda ne yazık ki, ülkemiz demokratik hukuk devleti olmaktan çıkmıştır. 16 Nisan Referandumunu ile kabul edilerek yürürlüğe giren yargı ile ilgili düzenlemeler durumu daha da vahimleştirmiş ve yargı tamamen siyasetin etkisine sokulmuştur. Adil yargılanma hakkı ihlal edilmekte ve bu tür hak ihlalleri nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde

hakkında en çok dava açılan ikinci ülke durumundayız. Ayrıca yapılan pek çok kamuoyu araştırması gösteriyor ki, vatandaşların yargıya olan güveni dibe vurmuştur. Bu çok tehlikeli bir durumdur. Günümüzden 2500 yıl önce Efes'te yaşamış olan Sokrates öncesi Yunanlı filozof Heraklitos **"Adaletsizliği bir yangından daha çabuk önleyiniz"** diyor. Bu çok doğru... Yangın bir binayı yakıp yıkabilir, o binanın yerine çok daha iyisini yapabilirsiniz ancak haksızlığın, hukuksuzluğun ve adaletsizliğin insanların yüreklerinde ve belleklerinde yarattığı yıkımı gidermek o kadar kolay değildir, mutlaka derin izler bırakacaktır. Çok güncel bir konudan örnek verecek olursak; Gerçekte, telefonlarında Bylock olmadığı halde **"Mor beyin"** platformu yönlendirmesi sonucu Bylock varmış gibi değerlendirilen 11.480 kişi önce işlerinden kovuldu, bir kısmı da hapse atıldı. Bu çok büyük bir mağduriyet... Bu mağduriyetler şimdi gecikmeyle de olsa telafi edilmeye çalışılıyor. Ancak asıl önemli olan bu tür mağduriyetlere yol açmadan ülkeyi yönetebilmektir. Kuvvetler ayrılığı ilkesini ortaya atan **"Yasaların Ruhu Üzerine"** kitabıyla ünlü Fransız düşünür Montesquieu **"Bir mahkemenin varlığı ve orada adaletin mutlaka gerçekleşeceği inancı kişiye en büyük güven duygusunu verir"** der. Bu çok önemlidir, yargımızı güven duyulan bir noktaya taşımamız için, her türlü siyasi etkiden uzak şekilde yargı bağımsızlığını ve yargıç güvencesini anayasal teminat altına almamız gerekir. Bunları yapmadan, sadece anayasaya **"yargı bağımsızdır ve tarafsızdır"** yazmakla yargı bağımsızlığını ve yargıya güveni sağlayamayız.

DEMOKRASİ VE HUKUK DIŞI FİİLİ DURUMDAN DAHA BÜYÜK BİR SUÇ OLAMAZ.

Amuran: AKP'nin "kandırıldık" dediği FETÖ'nün, yabancı istihbarat örgütlerinin maşası olduğu nihayet anlaşıldı. Ancak FETÖ ile bağlantısı asla olamayacak bilim adamları gazeteciler ve siyasetçiler arasında sadece iktidara muhalif oldukları için tutuklananlar var. Hak ve özgürlükler nasıl güvenceye kavuşturulacak? Terör ve darbecilerle mücadelede "Güvenlik ve özgürlükler" dengesi nasıl sağlanacak?

Yergök: Ülkemiz, demokrasimiz ve tüm insanlarımız darbelerden her zaman zarar görmüştür. Demokrasi ve hukuk dışı fiili durumdan daha büyük bir suç olamaz. Ülkemizin 15 Temmuz 2016'da bir darbe girişimi ile karşı karşıya kalması acı ve üzücüdür. Bu darbe girişiminin sorumluları olarak bilinen FETÖ'nün bir darbeye teşebbüs edecek şekilde **"Askeriye, Mülkiye ve Adliye"** başta olmak üzere devletin tüm kurum ve kuruluşlardaki örgütlenmesinin, bu kurum ve kuruluşların çoğunu ele geçirmesinin baş sorumlusu şimdi muhalif gördüğü herkesi FETÖ'cü ve darbeci olmakla suçlayan AKP iktidardır. 2004 yılındaki MGK Toplantısında ortaya konulan **"FETÖ"** tehlikesini görmezden gelen AKP iktidardır. 2005 yılında Denizli Milletvekilimiz Mustafa Gazalcı'nın öncülük ettiği benim de içinde bulunduğum CHP grubundan çok sayıda milletvekili arkadaşımızın imzaladığı, Fethullah Gülen'e bağlı okul, yurt ve dershanelerin araştırılması için verilen Meclis Araştırma önergesini Meclis'teki çoğunluk oyu ile reddettiren AKP'dir. Keza Konya Milletvekilimiz Atilla Kart'ın öncülük ettiği ve CHP grubuna mensup çok sayıda milletvekiliyle birlikte imzalamış olduğumuz, Emniyet örgütündeki Fethullahçı kadrolaşmanın araştırılması için verilen Meclis Araştırma önergesi de yine AKP oyları ile reddedilmişti. Darbelere karşı durmak, darbelerle mücadele etmek demokrasiye inanan tüm kişi ve kurumların vazgeçilmez, ertelenmez görevidir ancak her türlü mücadelenin de hukuk devleti kuralları içerisinde yapılması gerekir. Özgürlük ve güvenlik dengesi de böyle sağlanır. Darbe girişiminin üzerinden 1,5 yıl geçmiş olmasına rağmen OHAL'in ve KHK rejiminin kalıcılaşması, Meclis'in devre dışı bırakılması, KHK'lerle OHAL ilanı ile ilgili olmayan alanlarda düzenlemeler yapılması yine KHK'ler ile darbe girişimiyle uzaktan yakından ilgisi olmayan binlerce akademisyenin ve kamu görevlisinin ihraç edilmesi hukuk dışıdır ve darbeye mücadeleye vurulmuş en büyük darbedir. Sayısız örnek vermek mümkündür, ancak tek bir somut örnek vermekle yetineceğim. Türkiye'nin en önde gelen insan hakları savunucusu ve anayasa hukukçusu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Ana Bilim Dalı Başkanı ve Sorbonne Nouvelle Paris 3 Üniversitesinin konuk öğretim üyesi **Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu** 7 Şubat 2017 gecesi 686 sayılı OHAL KHK ek listesinde adının yer alması sonucu, 330 meslektaşı ile birlikte hiçbir gerekçe gösterilmeden kamu görevinden uzaklaştırıldı. Tüm sosyal güvenlik hakları ve özlük haklarından yoksun kılınarak, pasaportları da iptal edilen ve uluslararası bilimsel toplantılara da katılmaları engellenen, Türkiye'nin bu yüz akı bilim insanlarına yönelik kısımları hiç kimseye ve uygar dünyaya FETÖ ile mücadele diye

açıklayamazsınız, açıklasanız da inandırıcı olamazsınız. Bunun adı iktidara muhalif oldukları düşünülen insanların ve aydınların tasfiyesidir.

Amuran: KHK'leri Eski Hükümetler zamanında da tartıştık. Siyasi iktidarla Meclis arasındaki güven sorununa değinirdik. "İktidardaki siyasi parti kendi milletvekillerine güvenmiyor ki KHK'leri tercih ediyor" derdik. Bugün olağanüstü hal var ama yine Meclise güven de tartışılıyor. Meclisle iktidar arasındaki bu mesafeyi cumhurbaşkanlığı sisteminin provası olarak yorumlayanlar var ne dersiniz?

Yergök: Dile getirdiğiniz yorumlara da katılmamak mümkün değildir. 2001 yılında kuruluş amacını 3Y (Yasaklarla, yoksullukla, yolsuzlukla) ile mücadele etmek olarak açıklayan AKP bugün ülkeyi, OHAL ile KHK'ler ile kısaca yasaklarla yönetir hale gelmiştir. Bu acı ve düşündürücü bir tablodur. Meclisin devre dışı bırakıldığı bugünkü fiili durumu, 16 Nisan'daki halk oylamasında kabul edilen ve bütün unsurları ile 3 Kasım 2019 günü eş zamanlı yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili genel seçimleriyle birlikte yürürlüğe girecek Anayasa değişikliğindeki Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bir provası olarak görebiliriz. Bu tarihte Anayasa'nın değişen tüm maddelerinin yürürlüğe girmesiyle Meclis ve Milletvekilleri iyice yetkisiz ve işlevsiz kalacak ve bugünkü fiili durum hukuken de işlerlik kazanmış olacaktır.

ANAYASA MAHKEMESİNİN ÖZGÜRLÜKLER LEHİNE BİR YORUM YAPMASI BEKLENİRDİ

Amuran: Gerek normal KHK'lerin ve gerekse Olağanüstü hale dayanılarak çıkarılan kararnamelerin güvencesi yasal düzenlemelerle sağlanmış. Buna dayanılarak bir ara bazı KHK'ler için Anayasa Mahkemesine başvuruldu. Anayasa Mahkemesi'nin anayasaya uygunluk denetimini yapmaktan kaçınması hukuki midir?

Yergök: Ne yazık ki, Anayasa Mahkemesi, Anayasada yer alan OHAL "kanun hükmünde kararnamelerinin şekil ve esas bakımdan Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz" hükmünü dar ve lafzi yoruma tabi tutarak, 1991 ve 2003 deki kendi kararlarını da eleştirerek tam aksi yönde karar vermiş ve Ana Muhalefet Partisi CHP'nin, 668 ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerinin iptali başvurularını 2016 yılında reddetmiştir. Mahkeme'nin aslında özgürlükçü bir yaklaşımla konuyu ele alması gerekirdi. Anayasa Mahkemesi'nin özgürlükler lehine bir yorum yapması beklenirdi. Mahkemenin verdiği bu ret kararları hukuki olmadığı gibi kendi içtihatlarıyla ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla da çelişmektedir. Anayasa Mahkemesi verdiği bu son kararlar, Olağanüstü Hal Döneminde KHK ile Anayasanın değiştirilebilmesinin bile önünü açmıştır diyebiliriz. Ancak burada hemen eklemek gerekir ki, Anayasa Mahkemesi sadece OHAL KHK'leri konusunda değil tutuklu milletvekilleri konusunda da önceki içtihatlarını ve kararlarını görmezden gelmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin, gazeteciler Turhan Günay, Şahin Alpay ve Mehmet Altan'ın bireysel başvuruları üzerine henüz verdiği "hak ihlali" kararı olumlu ve özgürlükçü bir adımdır. Dileğimiz benzer başvurular için de bu kararların devamının gelmesidir.

Amuran: KHK'lerinde kanun yapma tekniğine uygun hazırlanması gerekir. Ancak siyasi iktidar en çok tartışılan 696 sayılı KHK'de sivillere yargı dokunulmazlığı getiren düzenlemenin 15 - 16 Temmuz 2016 günlerini kapsadığını belirtiyor. "Her hukukçu okuduğunu farklı değerlendiriyor. Yanlış anlaşılmalarda oluştu." deniliyor. Bu düzenleme de eksik olan ve sonuçları itibariyle riskli olan nedir?

Yergök: 696 Sayılı KHK ile getirilen düzenlemede yanlış anlaşılabilir bir şey yoktur, ortada hukuken de kanun tekniği bakımından da yanlış bir düzenleme vardır. Bu nedenledir ki, siyasi iktidar sözcüleri düzenlemeyi yazılı olduğu hali ile savunamadıkları için 15-16 Temmuz günlerini kapsadığını söyleme ihtiyacı duyuyorlar. İktidar bu yöndeki haklı, hukuki ve iyi niyetli eleştirileri dikkate alıp yanlıştan dönecek yerde bu eleştirileri yapanları "darbeci" ve "FETÖ'cü" olmakla suçluyor. Bu yaklaşım doğru değildir. Bunun doğru olmadığını en iyi AKP iktidarının anlaması beklenirdi. 12 Eylül 2010'da Halkoyuna sunularak kabul edilen, yargıyı ve özellikle yüksek yargıyı ele geçirmeye dönük düzenlemelere muhalefet partileri başta olmak üzere karşı çıkanları, hükümet yetkilileri o dönemde de bugün olduğu gibi "Bu Anayasa değişikliğine

karşı çıkanlar darbecidir” diyerek suçladılar. Fethullah Gülen ile omuz omuza vererek Anayasa değişikliğinin kabul edilmesini sağladılar, yargıyı ve özellikle Yüksek yargıyı Fethullah Gülen’e teslim ettiler. Yargıyı teslim ettikleri Fethullah da sonunda **“FETÖ”** oldu ve 15 Temmuz’da darbe girişiminde bulundu. AKP yetkilileri ve sorumluları bugün benzer suçlamaları yaparken hem dünden ders çıkarmalıdır, hem de haklı ve yerinde uyarıları dikkate almalıdırlar. Gerçekten de, ülkemizin çok saygın ve değerli hukukçuları düzenlemedeki yanlış ifadelere olduğu kadar bu düzenlemenin bir af düzenlemesi olduğunu, bunu da ancak TBMM’nin nitelikli çoğunlukla yapmaya yetkili olduğuna haklı ve isabetli olarak dikkati çektiler. Bütün bu değerlendirmeler bir katkı olarak görülmeli ve gerekli doğru adımlar atılmalı, yanıştan dönülmelidir.

TEK TİP ELBİSE GİBİ UYGULAMALAR HUKUKİ SÜREÇLERE DE GÖLGE DÜŞÜRÜR

Amuran: Son çıkan KHK’lerde ikinci tartışılan konu belirli suçu işleyenlere mahkemelerde tek tip kıyafet zorunluluğunun getirilmesi. Yargılanan kişiyi peşinen suçlu ilan etmek değil midir bu uygulama?

Yergök: Terör suçundan tutuklu olanlara tek tipi elbise uygulamasının Türkiye geçmişte acı tecrübelerini yaşamıştır. Tek tipin, 12 Eylül döneminde uygulanmak istenmesi de büyük tartışmalara ve eleştirilere yol açmıştı. Böyle bir uygulamanın doğru olmayacağını düşünüyorum. Tek tip elbise uygulaması da bir hak ihlali doğuracaktır. Hangi suçtan tutuklu yargılanıyor olursa olsun tüm insanlar devletin güvencesi altında, yasaların, anayasanın ve evrensel hukukun teminatı altındadır. Suçlular adil bir şekilde yargılanarak, yasaların öngördüğü şekilde hak ettikleri cezalar ile cezalandırılmalıdır. Tek tip elbise gibi uygulamalar bu hukuki süreçlere de gölge düşürür. Kanaatimce bu uygulamaya hiç gidilmemesi daha doğru olacaktır.

Amuran: 22. dönemde Adana milletvekili olarak yasama görevi yapmıştınız. Bugün siyasete Meclis dışından bakıyorsunuz. Türk siyasetinin sizce öncelik olarak neye ihtiyacı var. Kişisel değerlendirmenizi istiyorum.

Yergök: 16 Nisan Referandumunda kabul edilen Anayasa değişikliği 3 Kasım 2019’da yapılacak seçimleriyle birlikte yürürlüğe girdiğinde, Meclisin içinden bakanların da benim gibi eski milletvekili olup dışından bakanlardan pek farkı kalmayacak, milletvekillerinin denetim yetkisi, bütçe yapma yetkisi büyük ölçüde sınırlanmış olacaktır. Bunun için, Ülkemizde siyaset ve muhalefet başta olmak üzere demokrasiye inanan tüm kişi ve kurumların öncelikli görevi, Türkiye’nin yeniden demokratik parlamenter sisteme dönmesi ve demokrasinin eksiksiz olarak yeniden inşası için çaba göstermek, hukuk devletinin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesi için çalışmak olmalıdır. Buna inanan herkesin ve her kesimin ortak yanlarından yola çıkarak 2019 seçimleri için büyük bir dayanışmayı yaşama geçirmesi gerekir.

Amuran: Yorumlarınızla Kurtuluş savaşımızdan bugüne nasıl geldiğimizi anlatmış oldunuz. Teşekkürler.

Yergök: Ben teşekkür ederim.

Nurzen Amuran

Odatv.com

Diğer Yazıları

Türkiye bunu ödemek zorunda kalacak

05.12.2021

Merkez Bankası bu talimata uymasaydı...

28.11.2021

Egemen Bağış'ın Büyükelçi tayin edildiği kurum, nasıl adil olmaktan söz edebilir

21.11.2021

Kumpas davaları olmasaydı FETÖ 15 Temmuz'a cesaret edebilir miydi

14.11.2021

Erdoğan'ı destekleyerek koltuklarını koruma derdine düştüler

07.11.2021

Artık "vakıf" dendiğinde akıllara kara para geliyor

31.10.2021

Tüm Yazıları

Popüler Yazılar

Müyesser Yıldız

TESUD Başkanına neler soruldu?

30.06.2021

Dr. Hüseyin Nazlıkul, M.D. PhD.

Hastalıklara karşı direnç nasıl artırılır

03.10.2021

Salih Seçkin Sevinç

Pandemi bahaneleri oldu... Restoranlar bizi ya...

03.10.2021

Rafael Sadi

O kritik ziyaretin arka planı

03.10.2021

Yusuf Yavuz

Yeni plan devrede

17.06.2021

Soner Yalçın

Tehdit etmeyin

18.06.2021

Soner Yalçın

Tunus'un foncuları

28.07.2021

Soner Yalçın

Erdoğan'ın öfkesinin sebebi

26.10.2021

Sami Mentş

Milli Eğitim Bakanı yalan söylüyor

25.06.2021

Soner Yalçın

Ata'nın çocukları: 68 Kuşığı

30.06.2021

İletişim

Haber Merkezi: 0 216 449 32 00

Faks: 0 216 449 32 00

Mail: info@odatv.com

İletişim

Künye

Gizlilik Sözleşmesi ve Koşullar

Mobil Uygulamalar

Reklam

Reklam: 0 216 449 32 00

reklam@odatv.com

© 2021, Oda TV. Tüm haklar saklıdır.

ANA SAYFA

YAZARLAR

VIDEO

FOTO GALERİ

ARŞİV

KATEGORİLER

